

AUTORSKÁ KOLEKCE OBUVI INSPIROVANÁ KULTUROU STREET ARTU

Juraj Grunner

Bakalářská práce
2018

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ateliér Design obuvi

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Juraj Grunner**
Osobní číslo: **K15031**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design – Design obuvi**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **AUTORSKÁ KOLEKCE OBUVI INSPIROVANÁ KULTUROU STREET ARTU**

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická část:

Charakteristika a vymezení pojmů street art a graffiti, vývoj a filozofie směru, hledání souvislostí (vývoj osobnosti street artového umělce, subkultury spojené se street artem atd.). Analýza již existujících projektů inspirovaných street artem v módě, kritické zhodnocení jednotlivých děl.

2. Praktická část:

Návrh a realizace autorské kolekce obuvi v počtu čtyř párů na téma street art, reflektující nabyté poznatky z teoretické části práce. Obuv jako prostředek pro ztvárnění konceptu. Popis a kresebné návrhy dokumentující vývoj jednotlivých modelů.

Textová část teoretické a praktické části v minimálním rozsahu 20 normostran.

Obrazové přílohy v minimálním počtu 15 stran.

Součástí odevzdané práce je plakát o rozměrech 100 x 70 cm v tištěné podobě.

Na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte v minimálním počtu 10 kusů obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní e-mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah bakalářské práce: **minimálně 35 normostran**
Rozsah příloh: **minimálně 15 normostran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

OVERSTREET, Martina. In graffiti we trust. Praha: Mladá fronta, 2008. ISBN 80204-1325.
SMOLÍK, Jozef. Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

FOLDYNOVÁ, Adéla. Pouliční umění teorie na ulici. Praha: Interaktiv.cz, 2008. ISBN 978-80-903904-4.

GERŽOVÁ, Jana; HRUBANIČOVÁ, Ingrid. Kľ účové termíny výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia: Gramatická a sémantická charakteristika. Bratislava: Kruh súčasného umenia Profil, 1998. ISBN 80-88675-55-3.

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Veronika Bartošíková**
Ateliér Design obuvi
Datum zadání bakalářské práce: **1. listopadu 2017**
Termín odevzdání bakalářské práce: **11. května 2018**

Ve Zlíně dne 8. prosince 2017

doc. Mgr. Irena Armutidisová
děkanka

doc. Mgr. Ivan Titor
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně03. 05. 2018.....

JURAJ GRUNNER

Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být již nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalárska práca na tému street-art a kultúru sním spätú je rozdelená na teoretickú a praktickú časť. Teoretická časť obsahuje základné termíny a informácie o tejto téme. V praktickej časti je realizovaný koncept autorskej kolekcie obuvi reflektujúcej nadobudnuté poznatky o street-arte a graffiti.

Kľúčová slova: street-art, graffiti, štýl, spoločnosť, vývoj

ABSTRACT

Bachelor's work on street-art and culture in the back is divided into a theoretical and practical part. The theoretical part contains basic terms and informations on this topic. In the practical part is realized the concept of the author's collection of shoes reflecting the acquired concepts of street-art and graffiti.

Keywords: street-art, graffiti, sytle, society, progress

Rád by som poďakoval vedúcej mojej bakalárskej práce pani MgA. Veronike Bartošikovej za konzultácie, korektúry a nasmerovanie pre lepšiu realizáciu mojej výslednej práce.

Taktiež ďakujem vedeniu ateliéru designu obuvi za mnohé cenné rady týkajúce sa procesu tvorby designu obuvi a príležitosti tieto informácie prijímať.

Ďalej by som chcel poďakovať svojej najbližšej rodine, priateľom a najbližším ľuďom za podporu počas môjho štúdia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČASŤ.....	10
1 ZÁKLADNÁ TERMINOLÓGIA STREET ART A GRAFFITI.....	11
1.1 GRAFFITI A STREET ART	11
1.2 TAG, WRITER, CREW.....	12
1.3 THROW- UP, BOMB	13
1.4 PANEL, WHOLE CAR	14
1.5 PIECE, JAM.....	15
1.6 MURAL ART	16
2 HISTORICKÝ VÝVOJ A VZNIK GRAFFITI.....	18
2.1 VPLYV KULTÚRY OSEMDESIATYCH A DEVÄĎDESIATYCH ROKOV	18
3 SPÔSOB A FOMOVANIE ŠTÝLU.....	19
3.1 TECHNIKY A SPÔSOBY TVORBY GRAFFITI	19
3.2 PRIEREZ VZNIKU GRAFFITI A STREET ARTOVÉHO ŠTÝLU	19
3.2.1 SEEN	20
3.2.2 BANKSY	20
3.2.3 MAD C	21
3.2.4 DAOR.....	22
3.3 GRAFFITI AKO ŽIVOTNÝ ŠTÝL	23
3.4 ODKAZY A POSOLSTVO	24
4 NOVODOBÝ UMELECKÝ SMER	26
4.1 VNÍMANIE GRAFFITI A STREET ARTU SPOLOČNOSŤOU.....	28
4.2 POPULARIZÁCIA GRAFFITI.....	28
II PRAKTICKÁ ČASŤ	30
5 ZÁMER.....	31
5.1 KONCEPT	31
5.2 INŠPIRÁCIA.....	31
5.3 TAG	31
5.4 BOMB (THROW-UP)	32
5.5 PANEL.....	33
5.6 MURAL ART	34
6 VIZUALIZÁCIA	36
6.1 NÁVRHOVÉ RIEŠENIA/ MATERIÁLY	36
6.2 MODEL TAG.....	37
6.3 MODEL BOMB (THROW-UP).....	38
6.4 MODEL PANEL	39
6.5 MODEL MURAL ART.....	41

ZÁVER	44
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	45
ZOZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJOV	45
ZOZNAM OBRÁZKOV	46
ZOZNAM PRÍLOH.....	47

ÚVOD

Človeka už od narodenia obklopuje mnoho rôznych faktorov, vecí a smerov. S mnohými z nich sa dostávame denne do kontaktu a naša myseľ si prirodzene vyberá to, čo určitý moment v nás vyvoláva emóciu.

Street art a subkultúru, ktorá sa s ním spojuje, som začal sledovať niekedy na prelome milénia. Začal som ju vnímať tak, ako aj ostatní ľudia, avšak časom ma zasiahla oveľa viac. Preto som si zvolil tému v oblasti graffiti a jej vnímanie. Cieľom mojej práce je predstaviť čitateľom spôsob života človeka aktívne zainteresovaného v tvorbe graffiti alebo street-artu. Taktiež, aby bol schopný porozumieť, že nejde len o zábavu, či formu protestu alebo poškodzovania majetku. V mojej práci sa snažím zobraziť, čím všetkým si prejde osoba venujúca sa takejto činnosti, akým vývojom môže bezcenné písanie po stenách, či vlakových súpravách vyústiť do umeleckého diela, ktoré sa v dnešnej dobe stáva celosvetovým fenoménom a štýlom moderného umeleckého smeru.

V teoretickej časti sa zameriavam na informácie o základných street-artových termínoch a prvkoch z hľadiska historického aj súčasného diania. Snažím sa poukázať, akými rôznymi formami a spôsobmi môže človek chápať myšlienku tvorby street-artu či graffiti. Nadobúdanie osobných skúseností, čerpanie inšpirácie rôznou formou myšlienok a pocitov sa určitým časom stáva charakteristickým, osobitým prejavom každého umelca. Taktiež to platí aj o street-arte. V nasledujúcich kapitolách sú opisované zásadné prielomy a skúsenosti od rôznych umelcov, ktorí sa od úplných základov graffiti stali dnes už známami a uznávanými umelcami. V jednej z kapitol uvádzam umelcov, ktorí sa podľa môjho názoru stali jednými z najlepších umelcov v aktuálnych obdobiach.

V praktickej časti sa usilujem o vytvorenie kolekcie autorskej obuvi, ktorá symbolizuje vývoj svojho vlastného street-art/graffiti štýlu od úplného začiatku písania po stene až po veľké umelecké dielo na budovách, ktoré nadobúda hodnotu. Ide o koncept rozdelenia obuvi na tri časti a ich následné spojenie v jeden produkt. Každá časť znázorňuje postupnosť a vývoj tohto štýlu. Štvrtý pár, ktorý reflektuje predošlé, je však samostatne. Kolekcia je inšpirovaná vlastnými, ale aj odbornými znalosťami a informáciami o tomto umeleckom smere. Avšak hlavnou myšlienkou je zobrazenie postupného formovania a vývoja graffiti od začiatkov až po súčasnosť, aby verejnosť mohla pri pozorovaní street-artových malieb lepšie pochopiť myšlienku autora takéhoto diela a vnímať jeho postupný vývoj charakteristického štýlu

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÁ TERMINOLÓGIA STREET ART A GRAFFITI

Najväčšou podstatou v tejto časti je vysvetlenie základných pojmov v oblasti graffiti a street-artu. Čo to vlastne graffiti je, aký je význam tohto slova a prečo sa zaužívalo ako termín označujúci takúto subkultúru, ktorá sa neskôr vyvinula vo formu umeleckého smeru a dostala prívlastok označujúci sa ako street-art alebo v slovenčine „pouličné umenie“. V textoch sú prevažne používané termíny a slovíčka v anglickom jazyku, keďže sú v dnešnej dobe zaužívané pre tento umelecký smer. Oboznámenie len so základnými pojmami je veľmi dôležité preto, aby čitateľ bol schopný porozumieť a orientovať sa v nasledujúcich kapitolách. Avšak treba podotknúť, že sa táto práca nezaobera terminológiou a predstavovaním graffiti a street-artu ako takého, ale skôr zobrazuje rozmer a pohľad na vnímanie tejto subkultúry očami človeka, ktorý si vybral tento výtvarný smer ako životný štýl a od prvých pokusov maľovania so sprejom sa stal autorom plnohodnotného street-artového umenia.

1.1 Graffiti a street-art

Významom slova **graffiti**, pochádzajúceho z gréckeho slova *graphein* (písať) môžeme taktiež rozumieť aj talianske slovo *graffito* (škrábanec), ktorým sa označovali rôzne nápisy a maľby vyškrabávané do stien (Smolík, 2010, s.192). Niektorí autori vo svojich publikáciách priradujú ku graffiti aj praveké nástenné maľby v jaskyniach, fresky v starovekom Egypte, či rôzne nápisy z obdobia antického Ríma. Avšak pod pojmom graffiti môžeme chápať širokú škálu javov, keďže v niektorých zdrojoch sa dočítame o historickom pôvode a vývoji a naopak u iných článkov sa môžeme stretnúť s definíciami, že ide len o obyčajné „čmáranie“ po stene. Nejednotnosť a rôznorodosť názorov definujúcich termín dnešného graffiti sa však spája vždy s rovnakým významom akéhokoľvek použitia spreja alebo aplikácie farby vo verejných priestoroch.

Pojem slova **Street-art** (pouličné umenie, umenie ulice) môžeme rozumieť akýsi neskorší vývoj graffiti, dnes aj veľmi často označovaný termínom *neograffiti*, *postgraffiti*. Hlavným rozdielom je technika a spôsob tvorby, či výtvarného spracovania. Najpoužívanejšou formou tvorby street artu sú tzv. *stickers* (nálepky) alebo *stencils* (makety, šablóny). Keďže vývoj techniky ide v súčasnej dobe rýchlo vpred, tak dnešné formy tvorby street artu naberajú digitálne, dokonca holografické rozmery. Veľmi častým sa taktiež stáva experimento-

vanie s rôznymi materiálmi a metódami, ktoré toľko nedeštruujú verejné priestory či fasády budov.

Pri tvorbe street-artu je veľmi dôležité zakomponovať myšlienku alebo odkázať na posolstvo ukryté v takomto diele. Práve preto sa odlišuje od obvyčajnej tvorby graffiti, ktoré je skôr o technike, tvaroch, práci s priestorom a farbami, no najmä o vytváraní si svojho vlastného štýlu, ktorým sa snaží byť autor originálny a odlišný.

Spoločným pre obidve odvetvia je však časté využívanie písma, kaligrafie. Pri využívaní písma u graffiti je hlavná myšlienka byť odlišný štýlom písma. Samozrejme byť odlišný znamená venovať tomu dostatok času a nazbierať dostatok skúseností, lebo až vtedy si naša myseľ uvedomí význam originalnosti. Naopak využitie písma v úlohe street-artu je väčšinou o odkaze, význame daných slov a slovných spojení. Nejde toľko o štýl písma, ale o posolstvo a myšlienku, čo tým chcel daný autor povedať a odkázať spoločnosti.

Street-art a graffiti sú na seba navzájom nadväzujúce v základnom a najdôležitejšom poňmaní, ale zároveň sa trochu odlišujú v procese tvorby a výtvarného prejavu.

1.2 Tag, writer, crew

Tag – v preklade do slovenského jazyka (menovka, označenie, štítok, etiketa). Avšak v terminológii graffiti je významom slova akýsi jednoduchý a štylizovaný podpis autora (Smolík, 2010, str. 204). Tvorba tagov však nemusí byť vždy robená len sprejmi, používajú sa aj štetce a farba alebo rôzne druhy fixiek a popisovačov. Prečo sa najzákladnejšia forma graffiti podpisu označuje slovom tag vysvetľuje kapitola č.2 – Historický vývoj a vznik graffiti.

Writer – význam slova pochádza z anglického slova (write – písať) a v preklade znamená spisovateľ (pisateľ). Termín sa uplatnil ako označenie autora graffiti. V českom aj v slovenskom jazyku sa pre laickú verejnosť začali tvorcovia graffiti označovať slovom sprejeri, často sa v rôznych publikáciách či reportážach používa slovo „graffiták“. Najpodstatnejším účelom každého writera (sprejera) je samozrejme zviditeľniť seba samého v spoločnosti prevažne mestského prostredia, preto je dôležité, aby si zvolil svoj vlastný tag. V drivej väčšine prípadov žiadny writer nepožíva ako tag svoje meno a priezvisko. Väčšinou ide o slová určitého významu, prezývky, alebo jednoducho len o písmená, ktoré sú v oku dotyčného writera „sympatické“. Dobrým spôsobom, ako zviditeľniť svoj tag, je

vymyslieť čo najoriginálnejší spôsob prevedenia alebo tvaru písma. Podstata začiatkov prvých writerov bola najprv kvantita, aby ich tagy boli umiestnené na čo najviac miestach po celom meste, avšak s pribúdajúcimi členmi tejto subkultúry bolo čoraz ťažšie byť odlišný od ostatných, a preto sa objavila potreba vyjadrenia sa vlastným originálnym spracovaním svojho tagu, aby vynikal medzi ostatnými (Smolík, 2010, str. 197).

Crew – význam slova crew (slov. posádka, skupina, banda) znamená skupinu tvorcov graffiti pod jedným spoločným názvom (nápisom, tagom), ktorý vytvárajú v spolupráci. Počet členov skupiny je vždy iný a do takejto skupiny sa writer môže dostať rôznym spôsobom, v závislosti od miesta dospievania, prostredie ľudí v akom vyrastá, sociálne vplyvy a v neposlednom rade od individuálnych potrieb a pocitov. Nie je vždy pravidlom, aby writer bol členom crew, ale je to akousi prirodzenou ľudskou vlastnosťou tvoriť spoločenstvá. Pražský bývalý writer s tagom „RICH“, pôsobiaci v deväťdesiatych rokoch, definoval vznik crew nasledovným spôsobom: „Crew vzniká, pretože ji človek sociálne potrebuje, aby na ní mohl plout a vodrážet všechno kolem, když se dostane do nějakého průšvihů jak finančního, tak psychického“ (Martina Overstreet, 2006, str. 26). Dôležitý fakt je, že prvé skupiny writerow fungovali ako gangy, svojím spôsobom ako rodiny, ktoré si značkovali svoje teritória používaním graffiti znakov a nápisov. A tak dochádzalo aj k násiliu medzi jednotlivými crew (Smolík, 2010, str. 204). V kontraprodukcii graffiti vs street-art dáva crew väčší zmysel pri produkcii graffiti, preto sa writeri tvoriaci street-art, skôr prezentujú jednotlivo a iba v ojedinelých prípadoch zakladajú spoločné crew. Veľmi častá je tiež medzinárodná spolupráca rôznych crew. Členovia zahraničnej crew dohodnú dátum i miesto maľovania s crew inej národnosti. Takýmto spôsobom sa writeri a ich crew zviditeľňujú v medzinárodnom povedomí.

1.3 Throw-up, Bomb

Throw-up (T-up) – slovíčko by sme z angličtiny mohli preložiť ako „vyvrhnúť“. Určitým spôsobom je tento termín celkom presný, pretože robiť throw-up znamená rýchlym spôsobom vytvárať obrysy písmen s väčším objemom než je tag za použitia výplne, čo znamená používanie minimálne dvoch farieb, no nie je to vždy pravidlom. Najčastejšou kombináciou býva strieborná (chrómová) a čierna farba. Dôležitá charakteristika throw-up(u) však spočíva hlavne v rýchlosti prevedenia a viditeľnosti miesta okoloidúcimi. Najviditeľnejšie

miesta v mestách sú samozrejme miesta s najväčším pohybom ľudí a dopravy, preto pri tvorbe throw-up(ov) prichádza najmä v nočných hodinách, kedy je frekvencia pohybu menšia než počas dňa. Dalo by sa povedať, že ak je writer vo fáze vytvárania throw-up(ov), tak sa graffiti venuje už určitý časový úsek a snaží sa o tvorbu vlastného kreatívneho štýlu písma, ktorým sa chce odlišiť od ostatných.

Bomb (bombing) – význam slova pochádza z anglického slovesa *to bomb* (zbombardovať, zničiť bombou). Tento termín znamená vytváranie a proces tvorby throw-upov či tagov, najmä v uliciach miest alebo v prostredí železničných komunikácií. Zjednodušene by som bombing nazval ako čo najrýchlejšie maľovanie graffiti po meste na frekventovaných miestach. Bombing je veľmi riskantná práca, pretože writer alebo crew nemá veľa času na dokončenie svojho diela. Veľkou motiváciou, okrem početnosti tagov a throw-up(ov), je určite aj pocit adrenalínu v krvi, ktorý vyvoláva počas sprejovania veľké množstvo emócií, strachu a pocitu zanechania odkazu verejnosti či pozornosti obyvateľov. Tento termín sa taktiež používa aj pri vytváraní street-artu. Pozornosť je veľmi dôležitým duševným procesom, ktorý však často býva podceňovaný. Bez toho, aby naša myseľ bola sústredená na to, čo si všímame, tak naša pozornosť sa konkrétne zameriava na činnosti, ktoré nám tvoria život (Goleman, 2014, str. 172–173).

1.4 Panel, Whole car

Panel – tento názov je používaný pre označenie graffiti na vlakoch, niekedy aj električkách. Vytváranie panelu znamená v hierarchii graffiti writerov medzi najviac cenené a uznávané. Nevyhnutnosťou pre robenie panelu/panelov býva dlhšie pôsobenie ako writer a dostatok skúseností počas predošlých bombing akcií, taktiež znamená určité postavenie a rešpekt medzi ostatnými writermi. V princípe platí, aby writer mal vyformovaný osobitý štýl, prácu s farbami a tvarmi, určité skúsenosti z hľadiska ochrany a anonymity. Veľmi dôležitú úlohu pri prvých myšlienkach robiť graffiti na vagóny vlakov či súpravy metra zohrali osemdesiate a deväťdesiate roky v meste New York. Vtedy sa práve toto veľkomesto zmietalo s veľkou sociálnou, aj ekonomickou krízou. Narastala kriminalita a začal sa obrovským spôsobom zväčšovať rozdiel medzi bohatšou vrstvou ľudí a chudobnou vrstvou, najmä obyvateľstva afroamerického pôvodu. Prvé graffiti vznikli už v rokoch šesťdesiatych (Téra, 2007, str. 32–34). Časté nápisy v uliciach chudobných štvrtí boli skvelou

inšpiráciou, ako odkazovať na aktuálny sociálny stav v spoločnosti, keďže tieto nápisy boli často v konfrontácii len s chudobnejšou vrstvou obyvateľov, rozhodli sa robiť odkazy na pohyblivé dopravné prostriedky, ktoré jazdili po celom meste. V tom čase išlo väčšinou o politické a sociálne nápisy. Pri tejto myšlienke pohyblivého odkazu vznikla neskôr inšpirácia robiť graffiti a street art na súpravy metra. V polovici osemdesiatych rokov bolo newyorské metro najčastejšou plochou pre tvorbu graffiti. Pomocou myšlienky sprejovania na vagóny sa o graffiti dozvedeli všetci obyvatelia a od tohto momentu sa začali venovať pouličnému umeniu aj ľudia z bohatších vrstiev, bez rozdielu farby pleti. Rozširovalo sa aj do ostatných miest a neskôr štátov. Graffiti a street-art na vlakoch znamená pre writerov akúsi „galériu/reklamu v pohybe“

Whole car – (slov. celý voz) – je názov pre graffiti vytvorené po celej ploche jedného vagónu. Writeri ho zaraďujú k akémusi vrcholu svojej tvorby a pôsobenia v graffiti prostredí.

1.5 Piece, jam

Piece – (slov. kus, dielo) – ide o dielo vytvorené umelcom, respektíve writerom. Obsahuje koncept, originalnosť štýlu, techniku prevedenia a všetky aspekty tvorby graffiti. Piece sa vyznačuje vysokou variabilitou tvarov, farebnosti, kaligrafických prvkov či umeleckých techník. Pri vytváraní piece(u) ide hlavne o najlepšie možné ukázanie štýlu, techniky, originalnosti jednotlivého writera. Piece nadobúda už určitú umeleckú hodnotu, pretože trvá niekoľko hodín a každý prvok alebo čiara zakomponovaná do takéhoto výtvoru je pre autora opodstatnená. Keďže maľovanie piece(u) zaberie určitý čas, väčšinou sa maľujú v odľahlejších, neobývaných priestoroch mesta alebo na miesta s legálnym povolením. Piece znamená už plnohodnotné graffiti umenie, nie len zviditeľňovanie sa. Je to už pokročilejšia úroveň a reprezentácia štýlu writera.

Jam – miesto, kde sa zide pokope viacero writerov a namaľujú si každý svoj piece. Väčšinou ide o miesta s legálnym povolením mesta alebo majiteľa budovy či steny. Dnes sú viaceré formy usporiadania jamu, napríklad za účelom súťaží, spestrenia prostredia, či iba neformálneho stretnutia sa s ostatnými ľuďmi v komunite.

1.6 Mural art

Mural Art – tento termín je pomerne nový v graffiti subkultúre. Pretože za posledných pár rokov sa forma takéhoto diela stala najkomerčnejším umením 21.storočia. V preklade do slovenského jazyka znamená tento výraz „nástenná maľba“ alebo „nástenné umenie“. Vizualným rozdielom od throw-upu, alebo piecu je vo veľkosti a rozsahu, no v neposlednom rade o umelecký prejav a predstavivosť umelca. Ide o veľkoplošné maľby na štítoch budov alebo veľkého rozsahu priestoru v meste. Taktiež z hľadiska materiálov, farieb a služieb, sú to finančne náročné maľby, ktoré sa robia vo väčšine prípadov na zákazku mesta alebo majiteľa plochy. Diela takejto formy robia aj umelci, ktorí však nemusia mať za sebou len graffiti/street-art históriu, ale rôzni výtvarníci a designéri. Samozrejme najčastejšími autorami týchto diel bývajú práve graffiti alebo street-art umelci, keďže s maľbou v priestore a na steny majú zrejme najväčšie skúsenosti. Ak sa writer dostane k maľovaniu mural-artového umenia, znamená určitú úroveň popularity, povedomia v umeleckých kruhoch alebo veľmi dobré spracovanie myšlienok a následné prevedenie do verejných priestorov. Mural Art je v súčasnosti najpopulárnejšia forma graffiti a street-artu, ktorá posunula práve tento druh umenia do pozície novodobého umeleckého smeru.

2 HISTORICKÝ VÝVOJ A VZNIK GRAFFITI

Forma graffiti, ktorá nám je dnes známa, vznikla približne v šesťdesiatych rokoch minulého storočia v New Yorku. Prvým autorom bol muž menom Demetrius, ktorý mal prezývku „TAKI“ a živil sa ako doručovací poslíček. Pri doručovaní zásielok si všimal nápisy a reklamy v uliciach mesta, a tak sa jedného dňa rozhodol ísť do práce vybavený sprejom. Za určitý čas bola jeho prezývka „TAKI183“ viditeľná takmer po celom meste. Číslo 183 preto, lebo to bolo číslo ulice na ktorej býval. Preto sa začal jednoduchý podpis sprejom na stenu označovať slovom tag a tak vzniklo oficiálne prvé graffiti na svete (Smolík, 2010, str. 196–198).

2.1 Vplyv kultúry osemdesiatych a deväťdesiatych rokov

Koncom sedemdesiatych rokov sa rozmohla v meste New York sociálna aj ekonomická kríza. Narastal veľký rozdiel medzi bohatšími a chudobnejšími štvrtami Bronxu, Harlemu a Brooklynu. V tom istom časovom období vznikla hiphopová kultúra, a tak sa graffiti prirodzenou cestou stalo jedným z jej elementov. Teenageri sa začali spájať do gangov a svoje teritória si začali označovať nápismi v uliciach. Tieto gangy sú považované za prvé crews. Keďže za rýchly časový interval narástol počet gangov a vytvorilo sa veľa nových hiphopových zoskupení, bolo nesmierne dôležitým faktorom začať sa odlišovať od ostatných. To platilo aj v produkcii graffiti, pretože zo začiatku bola dôležitá kvantita tagov. Preto mladí, začínajúci writeri mali potrebu začať pracovať s tvarmi, s prevedením, s farbami, objemami a vytvárali sa rôzne štýly písma. Avšak podstata bola vždy mať podpis na mnoho frekventovaných miestach. Metro v meste bolo veľmi dobrým miestom, kde jeden nápis mohlo vidieť veľké množstvo ľudí. Hudobné klipy hiphopového žánru často obsahovali práve zábery súprav pomaľovaných vagónov, keďže v tej dobe nastal celosvetový boom hip hopu, tým pádom graffiti išlo do celosvetového povedomia taktiež veľmi rýchlo. Hiphopová kultúra v tej dobe bola veľmi význačná spôsobom vytvárania hudobných podkladov- Djing , tancom- breakdance, spevom- rap, ale aj výtvarným prejavom- graffiti (Dennant, 1997).

3 SPÔSOB A FOMOVANIE ŠTÝLU

Podľa filozofického slovníka pod slovom štýl rozumieme spôsoby vyjadrovania, myslenia, konania alebo správania charakteristické pre jednotlivca, skupinu alebo pre určité obdobie (Brugger, 2006, str. 456). Každý kultúrny aspekt obsahuje význačné, typické prvky pre daný štýl, ktorý vypovedá o skupine a môžeme ho pochopiť ako znak alebo symbol. Štýl obsahuje určité prvky celkového *image* – vzhľadu, *vystupovanie* – výraz tváre, tela a *argot* – spôsob verbálneho vyjadrovania sa. Konceptuálny rozvoj štýlu vždy vyžaduje určitý časový úsek nadobúdania skúseností, poznávania histórie odboru a samozrejme sociologické, psychologické či politické vplyvy. Tieto faktory ovplyvňujú všetkých jednotlivcov pohybujúcich sa v umeleckých sférach. Na začiatkoch graffiti bol vývoj štýlu závislý od schopnosti vnímať abstraktné kaligrafické manipulácie s tvarom a objemom písma. Vymyslieť si vlastný štýl je veľmi dlhá cesta každého writera, ktorá vyžaduje intenzívnu aktivitu práce so sprejom, úspešné aj neúspešné adrenalínové akcie ilegálneho maľovania a často aj všeobecný rozhľad rôznych foriem umeleckého prejavu. Writer podpisujúci sa menom „VULCAN“ hovorí, že podstatou je zobrať písmená, skresliť ich, zmeniť ich, zmutovať ich. Je to o vyvíjaní abecedy, urobiť si vlastnú abecedu, individualizovať ju (Miller, 2002, str. 156–157). Súčasná graffiti však už nie je len o tvaroch a štylistike písma. Od začiatkov uplynulo už niekoľko desaťročí a maľovanie graffiti sa stalo akousi formou umeleckého prejavu a ilegálnej reklamy, ktorá je viditeľná na miestach, ktoré si môže autor kdekoľvek vybrať. Veľmi častou formou prejavu býva zakomponovanie posolstva, odkazu do diela vytvoreného na ulici či vlaku. Autori týchto malieb často odkazujú na aktuálne politické, globálne alebo ekologické dianie vo svete. Takýmto spôsobom sa začalo graffiti odlišovať od street-artu, pretože street-art nie je len o maľovaní nápisov a písma. Vo všeobecnosti táto forma graffiti umenia je uznávaná ako menej pohoršujúca, jemnejšia a sympatickejšia pre verejnosť. Mnoho krát sa vyznačuje sarkastickými, parodickými a aktuálnymi myšlienkami každodenného konzumného života a politického diania. Techniky maľby sa od graffiti taktiež odlišujú spôsobom prevedenia, nevyužíva sa len sprej, ale aj nálepky, šablóny, farby, dokonca rôzne stavebné materiály.

3.1 Techniky a spôsoby tvorby graffiti

V princípe platí, že street-art alebo graffiti maľba je osobný odkaz verejnosti. Tento odkaz môže byť myšlienkového charakteru, nesúceho určitú ideu, alebo môže ísť len o čistý prejav sebarealizácie umeleckým spôsobom. Každý spôsob je vytváraný rôznymi technikami,

no používanie farby v spreji je takmer vo väčšine prípadov. Niekedy samotná technika odlišuje autora vlastným štýlom od ostatných umelcov maľujúcich rovnaké alebo podobné témy. Napríklad známy umelec Jackson Pollock používal pri vytváraní obrazov metódu kvapkania a striekania farby alebo spontánnymi ťahmi štetca. Tieto diela boli často kritizované ako čmáranice malých detí, avšak autor prehlásil, že nové umenie vyžaduje nové metódy a moderný umelec nemôže aktuálnu dobu vyjadriť metódami renesancie či inej historickej kultúry (Hodge, 2014, str. 70–71). To isté platí a platilo aj vo vývoji graffiti a street-artu. Writeri často vyjadrovali aktuálne osobné alebo všeobecné obdobie a taktiež uplatňovali rôzne techniky maľby inšpirované ostatnými kultúrami a druhmi umenia. Veľký vplyv bol taktiež vývojom techniky a materiálov určených na stavebné či dekoratívne účely. Technický rozvoj hlavne využívajú streetartoví writeri, ktorí často používajú lepiace papiere, nálepky, pásky, spojovacie stavebné materiály, uplatňujú rôzne fyzikálne alebo prírodné vlastnosti, dokonca pri znázorňovaní svojich myšlienok zapájajú ľudí do svojho konceptu. Produkcia a technika tvorby street-artu je veľmi rozmanitá a dá sa použiť takmer čokoľvek na uskutočnenie a realizovanie takehoto diela. Naopak, na vytváranie graffiti sa skoro vždy používa sprej, s ktorým sa však dá pracovať odlišnými spôsobmi a s rôznymi tryskami. Tryska je neoddeliteľná súčasť spreja, cez ktorú sa farba v spreji aplikuje na povrch. Dnes už poznáme rôzne druhy trysiek s rozličnými funkciami. Niektoré sú určené na väčšie plochy, na väčšie množstvo aplikácie farby a niektoré na jemné, detailné krivky a línie. Koncom dvadsiateho storočia boli graffiti zaužívané už ako súčasť na stenách v uliciach miest a tiež na povrchoch vagónov vlakov. Samozrejme sa rozvíjala aj výroba sprejov a trysiek, ktorá sa začala špecializovať priamo na tvorbu graffiti. Dnes writeri používajú špeciálne trysky a spreje priamo určené na svoje techniky, dokonca sa spreje rozdeľujú podľa účelu ilegálneho alebo legálneho využitia.

3.2 Prierez vzniku graffiti a street-artového štýlu

V nasledujúcej kapitole uvádzam známych autorov, ktorí sú dnes považovaní medzi umeleckými kruhmi za ikony graffiti, street-artu alebo známi legálni a ilegálni writeri, ovplyvňujúci nielen začínajúcich writerov, ale aj spoločnosť a taktiež rôzne marketingové či súkromné spoločnosti módného odvetvia.

3.2.1 Seen

Writer menom Richard Mirando, ktorý sa podpisuje tagom „SEEN“ (z angl. videný), je považovaný za „krstného otca graffiti“. Je to jeden z prvých writerov pôsobiacich už pri začiatkoch graffiti v New Yorku. Taktiež je považovaný za priekopníka štýlu graffiti písma a prvkov graffiti, ktoré sú používané dodnes mnohými ďalšími writermi. Jeho najznámejšie diela však boli vytvárané v osemdesiatych rokoch ako bombing a throw-upy v uliciach alebo panely na vlakoch. Svojou kreativitou a štýlom písma sa vyslúžil prezývku „godfather of graffiti“ (Mirando, 2014, str. 1–5). Jeho diela na plátnach sa vystavovali v rôznych galériách a neskôr sa stali súčasťou umeleckých zbierok. Dnes mnohé z jeho obrazov a fotiek nájdeme ako súčasť zbierok newyorského múzea graffiti (The Street Museum of Art). V súčasnej dobe 57-ročný Seen je stále aktívny graffiti umelec, ktorý veľmi prispel k ovplyvneniu vývoja graffiti a je považovaný za legendu.

Obrázok č. 1 – Mirando „SEEN“ Richard

3.2.2 Banksy

Street-artový writer podpisujúci svoje výtvary ako „BANKSY“ je bezpochyby najznámejší street-artový umelec pochádzajúci z Bristolu v Anglicku. Začal maľovať ako graffiti writer, avšak časom pri tvorbe jeho diel využíval prácu so šablónami a postupne upustil od písma. Čoraz viac pracoval so siluetami ľudí, preto bolo jednoduchšie a rýchlejšie využívať pri jeho tvorbe makety a šablóny, pretože spočiatku jeho diela boli prevažne ilegálne.

Veľmi rýchlo sa jeho meno dostalo do mediálneho povedomia virtuálnych sietí a televízie. Neskôr v rozhovoroch, s nie-len street-artovými umelcami (Banksy, exit through the gift shop, 2010) je prirovnávaný k osobnosti Andyho Warhola taktiež ako najznámejší predstaviteľ novodobého umeleckého smeru 21. storočia. Je veľmi význačný svojou tvorbou a spracovaním myšlienky nesúceho odkaz do spoločnosti. Jeho štýl je veľmi unikátny v satirickom a vtipnom spracovaní aktuálneho diania vo svete. Často pracuje s politickými, náboženskými, ekologickými udalosťami, ktoré znázorňuje originálne vtipným spôsobom (O'Mara, 2015, str. 12–15). Taktiež známy street-art umelec „OBEY“ po rozhovore s Banksym tvrdí, že v súčasnosti má jeho podpis vysokú umeleckú hodnotu a na územiach niektorých štátov má povolené maľovať kdekoľvek (Sgroi, 2014, str. 110).

Obrázok č. 2 – Banksy – Israel wall

3.2.3 Mad C

Umelkyňa nemeckého pôvodu. Vlastným menom Claudia Walde známa svojím veľkoplošným štýlom maľby, je jednou spomedzi najviac uznávaných graffiti umelcov tvoriacich veľkoplošné maľby – mural art. Svoju kariéru začala ako ilegálny writer. Veľmi rýchlo sa však jej tvorba začala objavovať len na legálnych plochách. Prvé diela boli takmer všetky len nápisy a štýly jej podpisu, no neskôr začala spolupracovať s ostatnými writermi,

ktorí ju inšpirovali v neskoršej tvorbe. Veľmi zásadný prielom jej umeleckej kariéry nastal pri nadviazaní spolupráce s writerom podpisujúcim sa tagom „DARE“, s ktorým často spolupracovala pri maľbe realistických portrétov a krajinomalieb. Po niekoľkých rokoch však tohto writera postihla choroba rakoviny pľúc a zomrel. Od tohto okamžiku sa Mad C stala writerom s veľmi precíznym a presným prevedením realistických malieb a spolupracovala na rôznych kultúrnych projektoch po celom svete. Takisto sa stala prvým writerom, ktorý bol sponzorovaný výrobcom graffiti sprejov, fixiek a oblečenia. Vo svojej knihe (Mural Art, Thames and Hudson, London, 2015) opisuje svoje začiatky a najväčšie inšpirácie počas svojej umeleckej kariéry. Jej čisté prevedenie a jemnosť detailov sú stále považované za najlepšie mural-artové maľby vytvorené sprejom.

Obrázok č. 3 – Mad C, Jurassic Park Wall, Nemecko 2012

3.2.4 Daor

Daor je ilegálny graffiti writer pochádzajúci z Bratislavy. Tag „DAOR“ je skladba písem jeho mena Dalibor. Jeho začiatky sú späté so začiatkom graffiti na Slovensku v neskorších deväťdesiatych rokoch. Dnes 37-ročný writer je v českej a slovenskej komunite veľmi často skloňovaný ako autor s najväčším množstvom panelov na vlakoch a súpravách metra. Jeho vyše dvadsaťročné pôsobenie je zdokumentované v štvordielnej sérii nekomerčných dokumentárnych záberoch jeho vytváraní graffiti v metrách po celom svete (Show Must Go On 1-4). Jeho štýl písma bol silne ovplyvnený zahraničnými writermi a nadobudnutými skúsenosťami počas jeho cestovania, keďže v rozhovoroch pre internetové portály uvádza, že jeho nápisy na súprave vozňov metra boli namaľované v každej svetovej metropole.

Samozrejme že, takáto skúsenosť so sebou priniesla problémy a v roku 2014 bol prichytený v japonskom meste Osaka pri maľovaní metra a odsúdený na polročný trest v japonskej väznici. Táto skúsenosť mu však priniesla určitú popularitu, a tak sa jeho štýl dostal do povedomia známych propagátorov pouličného umenia. Jeho podpis je veľmi cenený medzi zahraničnými writermi, preto je často pozývaný na mural-artové podujatia.

Obrázok č. 4 – štýl písma DAOR vo viedenskom metri

3.3 Graffiti ako životný štýl

Životný štýl možno charakterizovať ako spôsob, akým ľudia žijú, vzdelávajú sa, komunikujú, rozhodujú sa, tvoria a dodržia určité hodnoty (Duffková, Urban a Dubský, 2008, str. 19–25). To znamená, že sa graffiti a street art prirodzene pri jeho tvorení stáva akousi formou životného štýlu. Writeri sa často stretávajú na jamoch, kde spolu maľujú, samozrejme sa stretávajú aj pri tvorbe ilegálnych nápisov a street-artových malieb. Avšak nie všetci writeri robia graffiti z rovnakého dôvodu. Sú rôzne vplyvy a dôvod, prečo robiť pouličné umenie, môže to byť za účelom zviditeľnenia sa, propagácie, nesúhlasu s určitými pravidlami, z pocitu adrenalínového zážitku a dobrodružstva alebo často aj nárazu aktuálneho trendu. No najpodstatnejším dôvodom je však pocit sebarealizácie, pocit úniku pred každodennými starosťami, pocit byť vo svojom svete a odkázať do spoločnosti svoju myšlienku. Dať o sebe vedieť, že ste tu a robíte to, čo cítite napriek zákazom a odmietaniu verejnosťou. Samozrejme, že je to určitá forma zábavy, ktorú každý tvorca vníma individuálnym spôsobom, avšak či už ide o legálne alebo ilegálne maľovanie, vždy je to osobný prejav svojho životného štýlu. Graffiti vzniklo ako protest v rámci boja proti povrchnosti,

komercie a korupcie. Posolstvom je poukazovať na hodnoty ako úcta k ľudskej slobode a k individuálnemu ľudskému prejavu (Hrčka, 2001, str. 195). V súčasnosti však graffiti a street art demonštruje umeleckú hodnotu vytváranú ako súčasť infraštruktúry miest a veľkomiest.

3.4 Odkazy a posolstvo

Tvrdenie, že každý nápis v ulici v sebe skrýva posolstvo, nie je vždy úplnou pravdou, pretože veľa writerov tvorí svoje diela často len kvôli dobrodružstvu a hlbšiu podstatu v tom nevidí. Avšak posolstvom sa dá chápať len prosté šírenie svojho tagu. To platí hlavne u writerov, zameraných len na tvorbu ilegálneho graffiti. Naopak, street-artové maľby so sebou vždy nesú určitý odkaz, ktorý by mal v pozorovateľovi vyvolať emócie. Autori často reflektujú svoje postrehy a postoje aktuálne prežitého obdobia. Najčastejším námetom a tematikou býva politické dianie vo svete. Dôvod prečo práve táto téma býva často využívaná je fakt, že politika sa týka drvivej väčšiny obyvateľstva našej planéty. Posledných pár rokov sa veľa pouličných umelcov snaží odkázať na globálne, ekologické problémy zapríčinené nevhodným správaním sa ľudí k prírode a mnohé z namaľovaných diel boli mediálne spropagované a použité ako upozornenie na ekologickú krízu.

Obrázok č. 5 – WES 21, ONUR, Berlín 2015

Obrázok č. 6 – WES 21, ONUR, Berlín 2015, v procese

Obrázok č. 7 – Street art, neznámy autor

4 NOVODOBÝ UMELECKÝ SMER

Na základnú otázku, či je graffiti umenie, nenájdeme nikdy rovnakú odpoveď. Každý ho môže vnímať individuálne a každý môže mať s ním odlišnú skúsenosť. Graffiti vzniklo na ulici ako ilegálna činnosť a preto ho veľa ľudí za formu umenia nepovažuje, ale isté je však to, že graffiti a street-art upútava pozornosť, vyvoláva pozitívne a negatívne emócie, inšpiruje, fascinuje, ale aj ničí a pohoršuje. Tieto isté aspekty však obsahujú aj diela známych maliarov, sochárov, architektov či hudobníkov a sú považované za umenie. Keďže za posledné desaťročie sa graffiti stalo celosvetovým fenoménom, ku ktorému začalo inklinovať veľa mladých ľudí, je možnosť vidieť graffiti maľbu takmer v každom väčšom alebo menšom meste. Samozrejme, že tento faktor ovplyvňuje ďalšie generácie, ktoré pouličné umenie vnímajú už ako neoddeliteľnú súčasť každodenného života. Preto práve mladí ľudia graffiti a street-art neodsudzujú, ale skôr ho rozlišujú na dobré a zlé alebo pekné a nepekné. V súlade s týmto pohľadom dochádza na veľký rozdiel spôsobu tvorby, prejavu a prezentácie. Takmer všetci ľudia sa od seba líšia určitým spôsobom, a to platí aj v názore na dobré alebo zlé graffiti či street-artové maľby. Nepochybné je však to, že originálne maľby majú vo väčšine prípadov pozitívne ohlasy, nemusí ísť vždy len o spôsob technického prevedenia, či zobrazenia myšlienky alebo určitej situácie. Veľmi dôležitým faktorom je spôsob prezentácie a čerpanie inšpirácie. Veľa úspešných graffiti umelcov, ktorí sa vypracovali z maľby tagov a bombingu v uliciach až do galérií, veľmi efektívnym a originálnym spôsobom začali svoje diela prezentovať a šíriť v spoločnosti. Zásadným spôsobom pre nich boli zdroje inšpirácie. Avšak treba podotknúť fakt, že v podstate nič nie je originálne, lebo dobrí umelci vedia, že myšlienka sa neobjaví len tak z ničoho nič, ale všetka autorská práca vychádza z toho, čo už tu bolo alebo čo už tu existuje, lebo nič nie je úplne pôvodné (Kleon, 2012, str. 15). Žiadny umelec nezačal hneď vytvárať originálne, konceptuálne či technicky náročné diela. Všetko muselo mať určitý vývoj a prejsť si poznaním. Veľa známych maliarov často čerpalo poznatky a inšpirácie z predchádzajúceho umenia, ktoré reprodukovali odlišnými spôsobmi a s rozličným pohľadom na aktuálne obdobia. U tvorov street-artu alebo graffiti platí v princípe to isté, pretože mnoho dnešných umelcov čerpá filozofické myšlienky práve z predchádzajúcich období a umeleckých smerov. Tým pádom sa graffiti stáva určitým umeleckým smerom, keďže je akýmsi novým nasledovateľom predchádzajúcich výtvarných kultúr. Pod pojmom výtvarná kultúra môžeme rozumieť produkciu, tvorbu prevažne hmotných predmetov, ktorých estetickú hodnotu dokážeme vnímať zmyslami. Rozsah termínu výtvarná kultúra je veľmi široký, pretože

zahŕňa veľa rôznych predmetov a vecí, ktoré môžu, ale nemusia byť predmetmi ku každodennému použitiu, ako napríklad odev, nábytok, alebo architektúra, maliarstvo, sochárstvo. Posledné tri odbory sa zaraďujú pod pojem výtvarné umenie, pretože ich realizácia nie je výroba, ale skôr tvorba. Ak sa ľudským zmyslom páči vyrobený predmet, alebo vytvorené dielo, môžeme tvrdiť, že nadobúda estetickú hodnotu a taktiež vyvoláva určitý druh emócií. Každý predmet a dielo býva charakterizované podľa aktuálneho obdobia architektúry, umenia, módy, techniky alebo situácie v spoločnosti, či už občianskej alebo politickej. Tento súhrn charakteristických vlastností, spoločných pre dané historické obdobie, označujeme slovom sloh (štýl). Umelecký smer je akosi obdobou umeleckého slohu, ale v kratšom časovom období a užšom slede udalostí. Termín sa predovšetkým používa pre aktuálne obdobie moderného umenia (Mráz, 2002, str. 9–10).

4.1 Vnímanie graffiti a street-artu spoločnosťou

Spoločnosť je slovo filozofického významu a znamená skupinu ľudí, ktorá sa utvára v účelnom spožití, na základe konvencie, zmluvy rovnakých záujmov a taktiež je predpokladom k vzniku kultúrneho spoločenstva. Spoločnosť začala graffiti spočiatku vnímať len ako prejavy vandalizmu a neskôršie so vznikom hip-hopu sa graffiti začali prezentovať skôr ako výtvarný prejav súvisiaci práve s týmto hudobným žánrom. Keďže nesmierne rýchlo rozširujúci sa hudobný žáner, tanec, umenie a módný štýl bol takmer nezastaviteľný, ostatní členovia spoločnosti nemali iný výber, než prijať túto kultúru a postupne sledovať jej spočiatku rýchly vývoj. Samozrejme graffiti sa stali už takmer bežnou záležitosťou v uliciach. Vo väčšine prípadov ľudia prvé graffiti odsudzovali, lebo prevažne išlo len o tagy alebo bombing. Neskôr, keď začali writeri pracovať s farbami a ideami rôznych tvarov a myšlienok, začali negatívne názory postupom času klesať. Taktiež čoraz viac bolo možné vidieť nápisy, ktoré demonštrovali problémy v systéme, politike a taktiež zdôrazňovali problémy ľudí, ktoré trápili nielen chudobných občanov. V očiach spoločnosti tieto odkazy znamenali tvrdé zobrazovanie reality, a preto ich ľudia začali akceptovať. Keith Haring v roku 1986 namaľoval na stenu ihriska nápis „Crack is wack“. Táto stena bola situovaná na veľmi frekventovanom mieste v meste New York a jeho dielo mohli vidieť tisíce obyvateľov. Haring nevedome zahájil kampaň proti cracku, takže donútil vládu reagovať na rastúcu drogovú epidémiu v meste. Miestne úrady dali najprv jeho maľbu premaľovať, avšak po tom, keď si uvedomili, aký odkaz zanecháva toto dielo, požiadali ho, aby namaľoval ešte druhú verziu. Jeho dielo bolo natoľko populárne, že sa stal medzi-

národne uznávaný a prispel ku komercializácii graffiti. Maľba „*Crack is Wack*“ je jedna z mnoho diel so sociálnym posolstvom a neskôr po jeho smrti sa stala newyorským pamätníkom (Hodge, 2014, str. 162). Podobným spôsobom sa začali rôzne graffiti nápisy a maľby zobrazovať nie len v uliciach, ale začali sa propagovať v galériách. Propagovanie pouličného umenia a ilegálnych tvorcov graffiti v umeleckých sférach je určitým spôsobom evolučná premena graffiti na street-art. Neskoršie názory spoločnosti, či sa dá graffiti považovať za umenie, sa viac približujú k pozitívnym ohlasom, pretože technické prvky maľby, širokospektrálnosť tvarov, alebo obsiahlosť myšlienok k aktuálnym témam veľmi presným a emocionálnym spôsobom začali rezonovať u veľkého množstva ľudí. Writeri čoraz viac dostávajú legálne priestory na vyjadrenie svojej kreativity, myšlienok a sú zapájaní do veľkých projektov miest a obcí z dôvodov spestrenia a socializácie infraštruktúry rozličných lokalít. V súčasnom umeleckom prúde sa do popredia dostáva mural art, ktorý svojou veľkosťou a motívmi spestruje miesta vo všetkých veľkých mestách. Writeri, ktorí sú realizátormi takýchto veľkoplošných malieb, bývajú označovaní ako umelci.

4.2 Popularizácia graffiti

Z predchádzajúcich kapitol za veľký prínos k spopularizovaní graffiti považujeme hip-hopový hudobný žáner a interpreti, ktorí dali možnosť writerom prezentovať svoje umenie v hudobných klipoch a časopisoch. Rozvoj vzniku nového hudobného žánru so sebou priniesol aj novú kultúru, aj novú módu. Štýl oblečenia význačný pre člena hip-hopovej kultúry bol spočiatku veľmi často dekorovaný motívmi graffiti a objektmi súvisiacimi s pouličným prostredím. Ako napríklad značka *Ecko Unltd* sa dá považovať za jednu z prvých značiek, ktorá sa prezentovala odevnými a neskôr obuvníckymi produktmi ako hip-hopová alebo graffiti móda. Založil ju Marc Ecko v roku 1993 a začala práve s výrobou tričiek inšpirovanými pouličným umením. Veľmi rýchlo sa stala populárnou značkou reprezentujúcou novú subkultúru. Po vzore práve tejto značky začali aj komerčnejšie spoločnosti odevného priemyslu vyrábať v menšej miere svoje produkty. Avšak za najzásadnejší prielom popularizácie graffiti sa považuje možnosť maľovať graffiti a street-art legálnou formou. To znamená, podporovať graffiti umelcov sprístupnením murovaných plôch v mestách, alebo možnosti prezentovania sa spôsobom vernisáží v galériách. V tomto prípade sa graffiti začalo brať ako menej populistické a provokatívne, pretože nejde len o tagy a šírenie svojho podpisu, ale o originalnosť štýlu, výtvarného, estetického

cítienia a v prípade street-artu o kreatívne uchopenie myšlienky aktuálnej témy, ktorá sa týka väčšinou všetkých obyvateľov. Veľmi dôležitým je taktiež fakt, že v dnešnej dobe sociálnych sietí a médií sa na internete objavuje veľa stránok a článkov propagujúcich túto kultúru a vytvára sa široká skupina ľudí, ktorá sleduje pouličné umenie, či už legálnej alebo ilegálnej formy. Inšpirujú sa a posúvajú neustále tento umelecký smer dopredu.

Obrázok č. 8 – Riflová bunda Ecko Unltd. inšpirovaná graffiti motívom

Obrázok č. 9 – Tenisky Ecko Unltd., inšpirované graffiti písmom

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ZÁMER

Zámerom praktickej časti bakalárskej práce je moja osobná reakcia na to, ako graffiti a street-art vnímam od základných pojmov, až po konečnú formu umeleckého prejavu. Vo výslednej práci zobrazujem, ako sa postupom času graffiti vyvíjalo, aké okolnosti a faktory stoja v pozadí za tvorbou takéhoto umenia. Avšak za najpodstatnejšiu myšlienku práce považujem zobrazenie faktov, že ak sa v súčasnosti rôzni umelci venujú práve graffiti alebo street-artu, tak si museli prejsť touto kultúrou a jej poznaním, od samého základu.

5.1 Koncept

Graffiti a jej novšiu formu – street art vnímam od začiatku 21. storočia. V podstate sledujem vývoj českej aj slovenskej subkultúry od jej začiatkov. Ako hlavnú ideu svojho konceptu považujem oboznámenie s touto témou mojimi očami a pocitmi ako to vnímam ja osobne. Koncept by mal lepšie oboznámiť čitateľa o faktoch a poznatkoch, ktoré stoja za vývojom vlastného graffiti štýlu, vlastného street-artového spracovania myšlienky a najmä by mal lepšie poukázať, akou evolúciou a etapami si prejde aktívne zainteresovaná osoba v tejto umeleckej subkultúre. Originálnosť, kreativita, úspešnosť, popularizácia v umeleckom, alebo akomkoľvek prostredí prichádza väčšinou až po určitom čase nadobúdania skúseností a poznania, a preto je nesmierne dôležité prejsť určitým vývojom.

5.2 Inšpirácia

Za zdroje mojej inšpirácie som si vybral základné aspekty a fakty o graffiti. Odrážam sa od základnej terminológie graffiti a najmä od významu daných prvkov a pocitov, ktoré človek zažíva pri ich vytváraní. U prvých troch párov sa zameriavam hlavne na vystihnutie daného významu slova a na určité osobné inšpirácie a skúsenosti s ich tvorbou. Posledný pár je výstupom predošlých a inšpiruje sa práve nimi. Využívam podobnosť materiálov na zobrazenie mojej myšlienky, ktorá je zobrazená štvrtým párom.

5.3 Tag

Tag je nepochybne najzákladnejšia forma graffiti a síce najmenej atraktívna na pohľad. Najzákladnejšia je preto, lebo jej významom je podpis autora. Zo začiatku sa väčšina sprejov len podpisovala a potrebu originalnosti začali vyjadrovať neskôr, pretože najprv išlo o umiestnenie svojho podpisu na čo najviac miestach. Časom aktívneho podpisovania wri-

ter nadobúdala určité poznatky a skúsenosti práce so sprejom, napr. rozdielnosť vo vzdialenosti spreja od steny alebo výmeny trysky, rýchlosť aplikácie farby. Avšak u tvorby tagov sa až toľko nekladie dôraz na efekt a detail, ale skôr hlavne čo najrýchlejšie a v istej miere odlišným spôsobom podpísať svoje meno na čo najviac miestach. V princípe platí, že nad tvorbou tagu sa až toľko nepremýšľa, ale naopak vždy čo najrýchlejšie a najľahšie umiestiť svoj podpis určitým štýlom písma. Samozrejme tag býva jednofarebná záležitosť a najčastejším spôsobom sa robia tagy sprejom alebo fixou.

Obrázok č.10 – Tagy na vchodovej bráne obytného domu v meste

5.4 Bomb (Throw-up)

Na rozdiel od tagu je bomb v omnoho väčších rozmeroch a tvaroch, ktoré bývajú z pravidla vyplnené iným odtieňom farby. Podobnými aspektmi sú práca so sprejom, tryskami, líniami, tvorbou v uliciach, kvantita a rýchlosť prevedenia. A síce sa kladie väčší dôraz na kvalitu, veľkosť, prácu s líniami, obrysmi, tvarmi a samozrejme čo najmenej času stráveného pri tvorbe bombingu alebo throw-upu. Pri produkovani takejto formy graffiti je nesmierne dôležitý aj adrenalín a momentálna situácia na mieste, kde autor začne maľovať.

Pod vplyvom adrenalínu a nedostatku času je writer obmedzený v detailoch a práci s farbami, preto je dôležité, čo najmenej času stráviť pri vyfarbovaní plochy, preto častou farbou výplne býva chrómová vrstva farby, ktorá je rýchlejšie aplikovateľná na stenu, lebo má veľmi dobré krycie vlastnosti. Taktiež spreje chrómovej farby bývajú vo väčších objemoch a s tryskami širokej stopy. V princípe viac času autor investuje do kvalitnejšie spracovaného obťahu tvarov a línií, kde najzásadnejším spôsobom zistí, akorobiť dlhé a rovné čiary, ako pracovať z veľkosťou v priestore a samozrejme, aké dôležité je mať pripravený plán realizácie. Či už skicu alebo dobre zmapovanú situáciu na mieste maľby, to znamená, aby akcia prebehla bez väčších problémov so zákonmi a prípadne inými problémami. Z tohto dôvodu sa väčšinou bombing robí v skupinách, kde každý člen má určitú úlohu. Veľmi dôležitá úloha je dávať pozor na priebeh akcie, na ostatný pohyb v okolí, na writera, ktorý práve vytvára bomb, pretože ten je v momente realizovania sústredený skôr na maľovanie a na čo najlepší výsledný efekt, samozrejme v takomto momente je writer nesmierne plný adrenalínu a cíti každý pohyb a počuje každý zvuk, preto sa spolieha na človeka, ktorý dáva pozor. Súčasťou bombing maľby býva aj tag, aby sa dal rozpoznať daný autor.

Obrázok č. 11 – Bombing umiestnený popri vlakovej trati

5.5 Panel

Treťou časťou, ktorá ovplyvňuje writera v budovaní si svojho štýlu je produkcia graffiti na vlaky, metro alebo iné dopravné prostriedky. Od bombingu sa odlišuje hlavne svojím umiestnením na pohyblivý dopravný prostriedok. Keďže automobily sú takmer všetky v súkromnom vlastníctve občanov, tak sa writeri zamerali skôr na železničné dopravné prostriedky, ktoré však tiež nebývajú vždy v štátnom vlastníctve. Panel je takmer to isté ako bomb, akurát z pravidla sa obrysy písmen vyfarbujú viacerými farbami, ktoré sú však

spracované štýlom, ktorý nadobudol writer v predchádzajúcich bombing akciách a tagoch. Rozdielom je povrch materiálu, na ktorý sa graffiti umiestňuje. Práca so sprejom na stenu sa odlišuje od sprejovania na železné alebo sklenené materiály, taktiež farba sa správa o poznanie inak. A síce je to veľmi cenná skúsenosť do budúceho pokračovania a pôsobenia v tvorbe graffiti a street artu. V minulosti v hierarchii writerov bolo zaužívaným pravidlom, aby panely maľovali len skúsení a štýlovo originálni writeri, pretože mať graffiti na vlaku znamenalo určitú pokročilú úroveň. Dnes už to pravidlom nie je. Dodržiavalo sa to najmä z akéhosi prestížneho hľadiska, pretože panely sa robia hlavne z dôvodu pohybu graffiti na vlaku, je to akousi sprejerskou galériou v pohybe a tým pádom namaľované diela môžu byť videné v niekoľko mestách a obciach v jeden deň. To je najhlavnejšia myšlienka produkovania panelov.

Obrázok č. 12 – Panel – graffiti na vlaku

5.6 Mural art

Mural art je najnovšou formou graffiti a street-artu. Sú to veľkoplošné umelecké diela a grafiky namaľované v priestoroch mestskej infraštruktúry. Sú rôzne druhy a štýly, akým spôsobom a technikou sa dá takéto dielo namaľovať. Niektorí umelci využívajú umelecké slohy a prúdy predošlých umení, naopak niektorí využívajú prvky grafiky alebo abstrakcie súčasného umenia. Je veľa spôsobov a foriem ako sa dá umelecky reprodukovať svoje die-

lo a formovať svoj štýl. Avšak pravidlo, ktoré platí pre všetkých writerov, ktorí mural art robia, je evolúcia a postupný vývoj od začiatkov práce so sprejom, s prostredím, s povrchom materiálu, prácou s tvarom a farbami, s okolitými vplyvmi a s určitou dávkou adrenalínových zážitkov, keďže mural art je v obrovských rozmeroch a autor často pracuje vo výške. Štádium produkovania mural art záleží vždy aj na popularite umelca, respektíve writera, na jeho umeleckom prejave a predošlom pôsobení v kruhoch iných umelcov. Faktom však ostáva, že takáto forma maľby sa stáva čoraz viac produkovaná vo väčších, aj menších mestách a určitým spôsobom sa generuje ako nový umelecký smer.

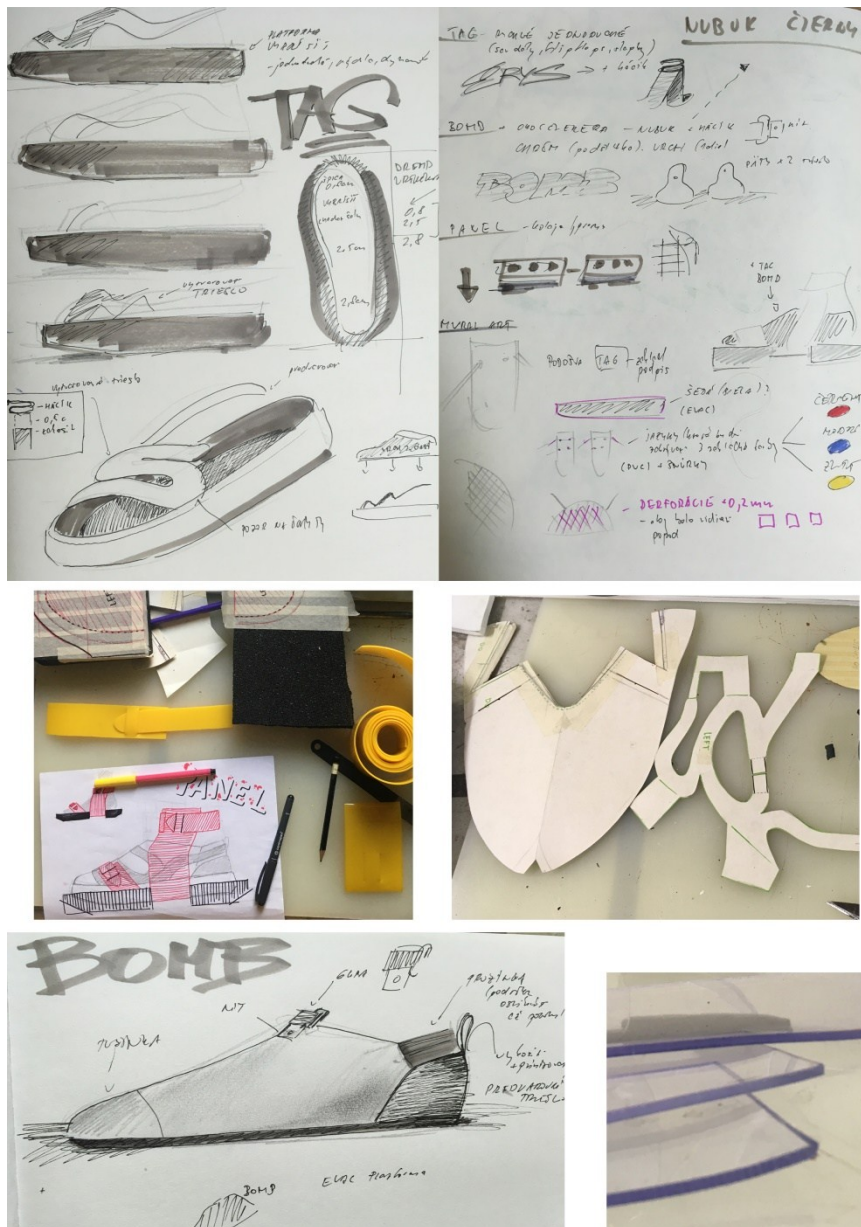

Obrázok č. 13 – WES 21, Dánsko, Aalborg 2015

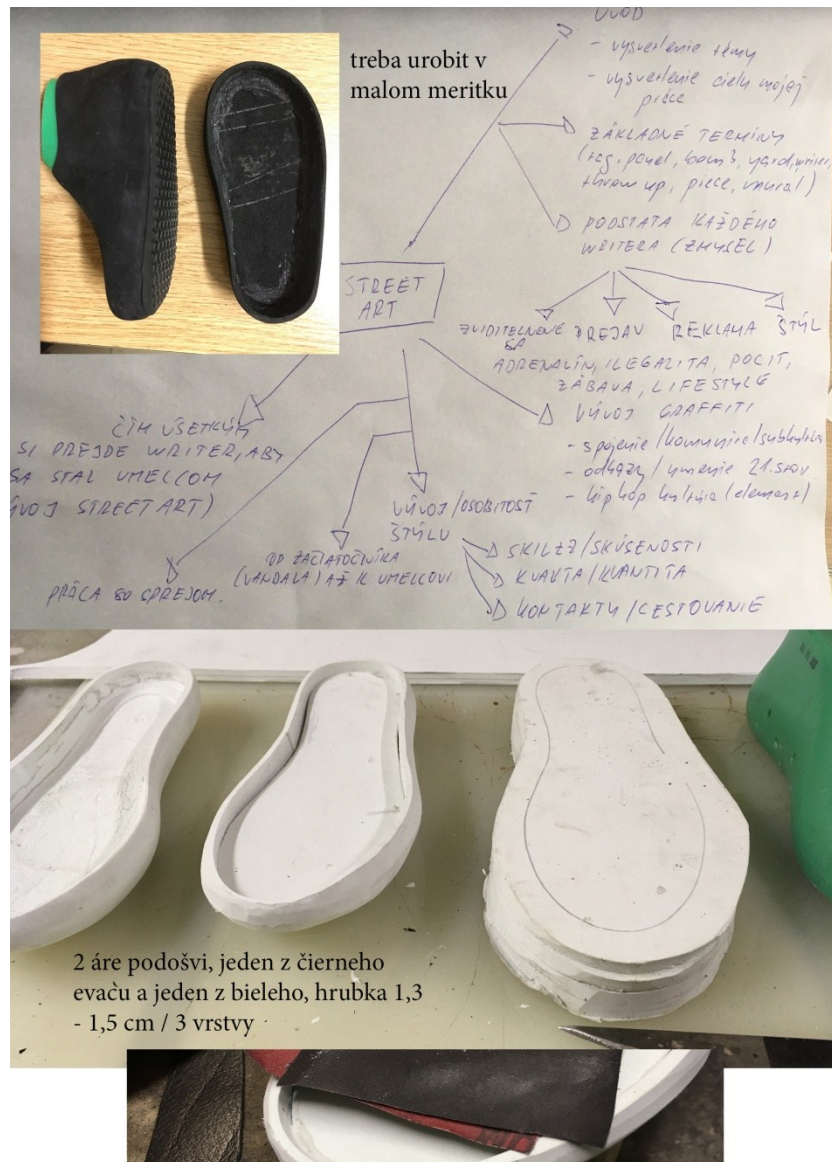
6 VIZUALIZÁCIA

Cieľom vizualizácie je predstavenie vlastného formovania graffiti štýlu. Prostredníctvom troch párov obuvi sa pokúšam vysvetliť symboliku a nadväznosť na základné vytváranie graffiti, či už tag, bomb alebo panel. U každého z týchto párov bude v určitej miere inšpirovanie sa a formovanie vlastného a originálneho spracovania graffiti, ktoré následne zobrazujem štvrtým párom. Posledný pár odráža cestu a vývoj štýlu, ktorý v sebe nesie určitú umeleckú ideu, ktorú tak vnímam ja osobne.

6.1 Návrhové riešenia/ materiály

Obrázok č. 14 – návrhové riešenia a materiály

Obrázok č. 15 – myšlienková mapa, základ podošiev

6.2 Model Tag

Keďže tag je rýchla, najjednoduchšia, neformálna, bezprostredná forma graffiti, u ktorej writer nerieši veľmi efekt a výsledok, ale skôr účel. Preto som sa rozhodol túto formu zobrazit' párom otvorenej, prevzdušnenej obuvi. Inšpiroval som sa šľapkami a sandálmi, ktoré sú takisto určitým spôsobom najmenej formálnou obuvou, ktorá sa nazúva bezprostredne, bez ponožiek, je určitým spôsobom taktiež rýchlo obutá aj vyzutá a najmenej obsiahnutá farbou, dielcami a materiálmi. Model sa skladá z dvoch častí, z podošvy, ktorá je vyrezaná

a vyformovaná z EVAC materiálu a z triesla, ktoré je vytvarované do vrchového dielca symbolizujúceho bezprostrednosť a jednoduchosť línie tagu.

Obrázok č. 16 – proces tvarovania podošvy a vrchného dielca

6.3 Model Bomb (Throw-up)

Pri inšpirovaní sa významom tohto termínu som zvolil zvršok obsahujúci dve farby, a to typické pre graffiti tohto druhu. Keďže bomb je už väčšia ako tag a je vyplnená väčšinou striebornou farbou, tak som vyrobil uzavretý zvršok z jedného dielca a na vnútornú podšívku topánok som zvolil striebornú useň, symbolizujúcu chrómovú výplň bombingu alebo

throw- upu. Bomb sú poskladané písmená, ktoré majú tvar a obrys, preto som sa inšpiroval vyrobiť uzavretú obuv, znázorňujúc obrys a vnútornú podšívku v inej farbe, znázorňujúc výplň farbou. Podošvy sú zámerne tenké a pružné, pretože pri chôdzi je cítiť dopad chodidla na každý povrch, taktiež každú nerovnosť na zemi. Takisto pri maľovaní bombingu writer cíti adrenalín z každého okolitého pohybu a momentu odohrávaného v tej chvíli. K tomuto pocitu mu dopomáha človek, ktorý je na mieste realizácie sním a dáva naňho pozor, preto tento pár obsahuje v nártovej časti prvok symbolizujúci pomocníka a strážcu okolia, respektíve ďalšie oko. Prvok je vyrobený z pružinky, háčika a dopomáha k prepojeniu s tagom. Pretože podpis nesmie chýbať u žiadneho namaľovaného bombing diela. Päta je z vonkajšej časti obuvi vystužená takisto trieslom.

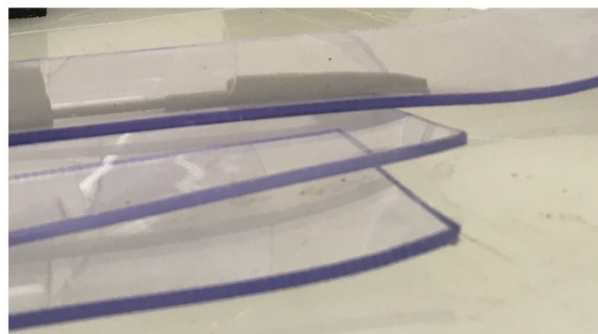
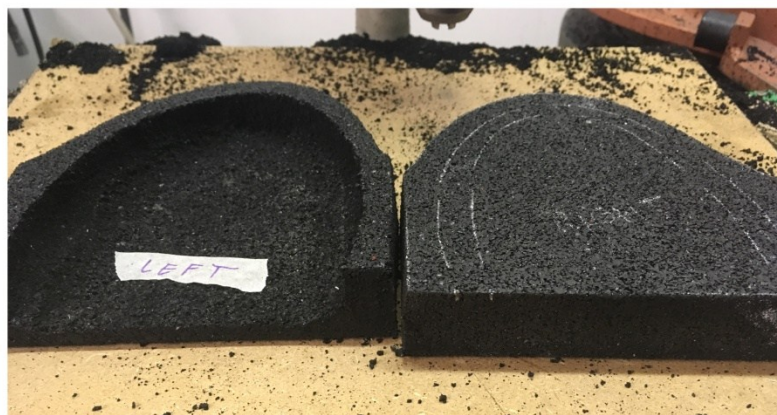

Obrázok č. 17 – čierny zvršok a strieborná podšívka

6.4 Model Panel

Tretí pár obuvi znázorňuje hlavne symboliku a význam panelu. Využívam najmä fakt, že panel je graffiti v pohybe, ktoré sa robí hlavne na vagóny vlakov, ktoré sú odlišného materiálu ako bežné graffiti na stene. Rozhodol som sa vytvoriť ďalšiu otvorenú obuv, ktorá je

však z menej typického materiálu na výrobu obuvi. Materiál, ktorý som zvolil sú PVC pásy, znázorňujúce priehľadné okná na vlakoch a ako platformu som využil kaučukový granulát s prímiesou asfaltových čiastočiek, ktorý symbolizuje osobné vozne alebo nákladné vagóny. Takisto ako vlak sa skladá z viacerých vagónov, tak som platformu rozdelil na dve časti spojené stielkou. Panel je v podstate akýmsi prenášačom graffiti z miesta na miesto. Pár, ktorý zastupuje túto etapu vo vývoji graffiti štýlu som spravil ako prenášač bombingu a tagu. Poukazujem hlavne na rozdiel v materiáloch povrchov a mobilitou diela.

Obrázok č. 18 – materiály na výrobu 3 modelu

Obrázok č. 19 – proces výroby 3 modelu

6.5 Model Mural art

Posedný pár je reprodukciou všetkých predchádzajúcich úrovní graffiti formy. Vychádza zo všetkých významov bezprostrednosti a práce so sprejom pri podpisovaní sa tagom. Tak tiež zaznamenáva prácu z tvarmi, líniami, farbami a obrysami pri tvorbe bombingu a samozrejme obsahuje aj poznatky z maľovania graffiti na iný povrch a významu väčšieho povedomia o writerovi, tak ako to znázorňuje panel, ktorý je možné vidieť v jeden deň na viace-

rých miestach. Týmto štvrtým párom zobrazujem akýsi postupný vývoj vlastného štýlu a poznania vedomostí nadobudnutých pri sprejovaní tagov, vyfarbovaní a pocitov u bombingu a pocitu väčšieho povedomia pri pohybe namaľovaného graffiti na vlaku. Keďže mural art je skôr umeleckou záležitosťou s určitou myšlienkou, tak som zapojil do realizácie aj svoj pohľad na aktuálne dianie vo svete. Podobným spôsobom vzniká mural art, ktorý v sebe nesie určitú myšlienku autora, ktorá by však bola preňho ťažko realizovateľná bez predošlých skúseností. Práve týmto spôsobom sa mural art graffiti v súčasnej dobe začalo označovať termínom street-art, keďže väčšinou vždy so sebou takáto maľba nesie určitý umelecký kontext. Realizovanie štvrtého modelu je čerpaním informácií a skúseností z predchádzajúcich troch základných krokov – tag, bomb, panel. Model obsahuje podošvu, ktorá je rovnaká u modelu tag preto, lebo základná vizuálna, funkčná časť každej obuvi je podošva alebo platforma. Tak ako tag je základom v tejto oblasti, lebo je to podpis. Zvršok je z rovnakého dielca ako u modelu Bomb (T-up) z toho dôvodu, aby pripomínal obrys, ktorý určuje rozmer a tvar. Zvolil som kombináciu šedých usní s jemným detailom troch základných farieb (modrá, žltá, červená) z dôvodu zobrazujúceho prácu s farbami. Ako poslednú časť som vyrezal z PVC dielec jazyka a takisto šnúrky, ktoré sú previazateľné z pätou z perforovanej usne. Detail z pod perforácie zobia časti troch základných farieb. Tak ako u panelu ide o prenos a mobilitu diela, tak PVC jazyk so šnúrkami znázorňujú prenos myšlienok a pocitov smerom k ich realizácii.

Obrázok č. 20 – príprava a skúška materiálov

Obrázok č. 21 – realizácia modelu Mural art

ZÁVER

Cieľom mojej bakalárskej práce bolo vytvoriť autorskú kolekciu obuvi, ktorá odráža a zároveň znázorňuje uhol pohľadu na street-artovú kultúru vychádzajúcu z formy graffiti. Vnímanie tejto témy môže byť veľmi subjektívne a rôznorodé, preto som chcel prostredníctvom kolekcie lepšie znázorniť ako sa dá street-art a graffiti kultúra vnímať z pohľadu zainteresovanej osoby a nie len diváka. Väčšina z ľudí si veľa krát neuvedomuje koľko vecí a okolností vplýva a obklopuje našu myseľ a nevieme čo presne je za tým všetkým v pozadí. Každý, čo niečo tvorí, vytvára sám seba, svoj svet a názory na mnohé situácie, preto chcem na záver tejto práce povedať to, že je jedno akým spôsobom čerpáme inšpiráciu, alebo vnímame okolnosti, je jedno z akých sme pomerov alebo akej rasy či kultúry. Hlavné je to, aby sme si vedeli nájsť kúsok svojho osobného sveta, v ktorom sa môžeme slobodne vyjadrovať a reprodukovat' svoje vlastné, originálne a často krát spontánne myšlienky a nápady. Street-art a graffiti sú skvelým príkladom ako vyjadrovať svoje emócie a ako ich súbežne vyvolávať v ostatných. Faktom je, že táto kultúra vplýva dnes na mnohých z nás a udáva trend novodobého umeleckého smeru, ktorý vznikol v chudobe na ulici, na protest proti systému, na uspokojenie svojich estetických potrieb a na slobodné vyjadrovanie sa k spoločným témam týkajúcich sa aktuálnych období. Presne tieto rovnaké aspekty charakterizujú umelecké smery minulých storočí a preto považujem graffiti zároveň so street-artom za novodobý umelecký fenomén.

Proces vzniku kolekcie od vymyslenia konceptu, navrhovania, skúšania a následnej realizácie som sa snažil vymyslieť tak, aby bola čo najviac zrozumiteľná a vystihovala môj osobný pohľad na túto tému. Verím, že obohatenie o informácie a vnímanie tejto kultúry pomôže verejnosti určiť lepší pohľad na graffiti a street-art.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

- [1] BRUGGER, Walter. 2006. *Filozofický slovník*. Praha: Naše vojsko. ISBN 80-2060-820-6
- [3] DUFFKOVÁ Jana, URBAN Lukáš a Josef DUBSKÝ. 2008. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: vyd. Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-123-6
- [4] GOLEMAN, Daniel. 2014. *Pozornost'*. Brno: Jan Melvil Publishing. ISBN 978-80-87270-94-3
- [5] HRČKA, Michal. 2001. *Sociální deviace*. Praha: Sociologické nakladatelství, Slon. ISBN 80-85850-68-0
- [6] HODGE, Susie. 2014. *Proč je to umění*. Praha: Slovart. ISBN 978-80-7391-876-7
- [7] KLEON, Austin. 2012. *Krad' jako umělec*. Brno: Jan Melvil Publishing. vyd.1. ISBN 978-80-87270-36-3
- [8] MILLER, Ivo. 2002. *Aerosol Kingdom*. University Press of Mississippi. ISBN 15-78064-65-1
- [9] MIRANDO, Richard. 2014. *They call me the Godfather of graffiti, Archives 1973- 198*. New York: Steve De La Borie, ISBN-13 979-1090020016
- [10] MRÁZ, Bohumír. 2002. *Dějiny výtvarné kultury*. Praha: Idea Servis, Josef Sedláček. ISBN 80-85970-39-2
- [11] O'MARA, Michael. 2015. *Urban Art Legends*. Londýn: Alan Ket. ISBN 978-1-91055-205-6
- [12] OVERSTREET, Martina. 2006. *In graffiti we trust*. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-1325-1
- [13] SGROI, Massimo. 2014. *Shepard Fairey #Obey*. Neapol: Palazzo delle Arti Napoli. ISBN 978-88-88493-10-8
- [14] SMOLÍK, Josef. 2010. *Subkultury mládeže, uvedení do problematiky*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2907-7
- [15] TĚRA, Jakub. 2007. *Komunikační kanály v české graffiti subkultuře*. Brno: FF MU (diplomová práce)

ZOZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮV

- [1] ARTATTACK. 2011. *Daor a Senior nielen o Show Must Go On* [online]. Dostupné z: <https://www.artattack.sk/10/daor-a-senior-nielen-o-show-must-go-on/>
- [2] BANKSY. 2010. *Exit through the gift shop* [online]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/272894-banksy-exit-through-the-gift-shop/prehled/>

[3] DENNANT, Pamela. 1997. *Urban Expression, Urban Assault, Urban Wildstyle, New York City Graffiti*, Dostupné z: <https://www.graffiti.org/faq/pamdennant.html>

[4] MIRANDO, Richard. 2014. *Artist biography*, Opera gallery, In: [Asiacontemporaryart.com](http://www.asiacontemporaryart.com) [online]. Dostupné z: http://www.asiacontemporaryart.com/artists/dir_attachments/1394_0.pdf

[5] ROOFTOP. 2018. *Five minutes in Vienna* [online]. Dostupné z: <http://www.rooftop.sk/grafity/clanok/5-minutes-in-vienna-1598>

[6] WALDE, Claudia. 2015. *Mural XXL*, Thames and Hudson, In: [madc.tv](http://www.madc.tv) [online]. Dostupné z: <https://thamesandhudson.com/authors/claudia-walde-17481>

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok č. 1 – Mirando Richard, Seen

Obrázok č. 2 – Banksy, Israel wall

Obrázok č. 3 – Mad C, Jurassic park wall

Obrázok č. 4 – Daor style

Obrázok č. 5 – Wes 21, Onur, Apple wall

Obrázok č. 6 – Wes 21, Onur, maľba v procese

Obrázok č. 7 – Street-art, neznámy autor

Obrázok č. 8 – Ecko Unltd., bunda

Obrázok č. 9 – Ecko Unltd., tenisky

Obrázok č.10 – Tagy v meste, foto

Obrázok č. 11 – Bombing

Obrázok č. 12 – Panel, foto

Obrázok č. 13 – Wes 21, Onur, Aalborg 2015

Obrázok č. 14 – návrhové riešenia a materiály

Obrázok č. 15 – myšlienková mapa, základ podošiev

Obrázok č. 16 – proces tvarovania podošvy a vrchného dielca

Obrázok č. 17 – čierny zvršok strieborná podšívka

Obrázok č. 18 – materiály na výrobu 3 modelu

Obrázok č. 19 – proces výroby 3 modelu

Obrázok č. 20 – príprava a skúška materiálov

Obrázok č. 21 – realizácia modelu Mural art

ZOZNAM PRÍLOH

PRÍLOHA P I: MODEL TAG

PRÍLOHA P II: MODEL BOMB

PRÍLOHA P III: MODEL PANEL

PRÍLOHA P IV: TAG/ BOMB

PRÍLOHA P V: TAG/ BOMB/ PANEL

PRÍLOHA P VI: TAG/ BOMB/ PANEL n. 2

PRÍLOHA P VII: MODEL MURAL ART

PRÍLOHA P VIII: MODEL MURAL ART n. 2

PRÍLOHA P IX: MODEL MURAL ART n. 3

PRÍLOHA P X: MODEL MURAL ART n. 4

PRÍLOHA P XI: MODEL BOMB n. 2

PRÍLOHA P XII: MODEL PANEL n. 2

PRÍLOHA P XIII: MODEL TAG n. 2

PRÍLOHA P XIV: MODEL TAG/BOMB/PANEL n. 3

PRÍLOHA P XV: MODEL MURAL ART n. 5

PRÍLOHA P I: MODEL TAG

PRÍLOHA P II: MODEL BOMB

PRÍLOHA P III: MODEL PANEL

PRÍLOHA P IV: TAG/ BOMB

PRÍLOHA P V: TAG/ BOMB/ PANEL

PRÍLOHA P VI: TAG/ BOMB/ PANEL n. 2

PRÍLOHA P VII: MODEL MURAL ART

PRÍLOHA P VIII: MODEL MURAL ART n. 2

PRÍLOHA P IX: MODEL MURAL ART n. 3

PRÍLOHA P X: MODEL MURAL ART n. 4

PRÍLOHA P XI: MODEL BOMB n.2

PRÍLOHA P XII: MODEL PANEL n. 2

PRÍLOHA P XIII: MODEL TAG n. 2

PRÍLOHA P XIV: MODEL TAG/BOMB/PANEL n. 3

PRÍLOHA P XV: MODEL MURAL ART n. 5

